

Stručni rad

**MLADI S EMOCIONALNIM POREMEĆAJIMA I
POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU I
ČITALAČKA SKUPINA**

Nina Rojnik

Stručni centar Veržej, Slovenija

Sažetak

U školskoj godini 2023./2024. vodila sam probni čitateljski klub. Radim s mladima s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju, neki od njih strastveno čitaju, a drugima to može biti naporan posao. Zato sam im kroz grupne aktivnosti odlučila pokušati približiti čitanje. Vodio sam čitateljski klub tijekom cijele školske godine. Iako su mladi u početku bili suzdržaniji prema klubu, na većini susreta aktivno su sudjelovali i stekli nova, pozitivna iskustva.

Ključne riječi: adolescenti s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju, čitanje, čitateljski klub, knjige

1. Uvod

Rad s adolescentima s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju pun je različitih izazova. Izazov se može shvatiti i kao prilika za učenje, ne samo mladih ljudi, već i stručnjaka. Na poslu sam primijetila da je čest izazov posao za školu, zadaća, učenje. Sposobnost čitanja, razumijevanja sadržaja i pisanja ima značajan utjecaj na sve navedeno. Neki tinejdžeri vole čitati u slobodno vrijeme, dok drugi to aktivno izbjegavaju ili posežu za najlakšim mogućim štivom.

U školskoj godini 2023/2024 postavila sam si cilj približiti mladima knjigu i čitanje općenito, zbog čega sam tijekom godine vodila Čitateljski krug. Ciljevi kojima sam težio kroz različite aktivnosti čitateljskog kluba bili su uglavnom:

- Knjiga kao kvalitetno sredstvo za provođenje slobodnog vremena,
- Učvršćivanje pročitano, sažimanje pročitano, razumijevanje pročitano teksta, uvježbavanje radnog pamćenja i proširivanje vokabulara,
- Poticanje čitanja,
- Širenje horizonata, razmišljanje o različitim temama,
- Poticanje znatiželje i mašte,
- Poticanje na razmišljanje te formuliranje i obrana vlastitog mišljenja.

2. Adolescenti s emocionalnim poremećajima i poremećajima ponašanja

Prema ZOUPP-1, djeca ili adolescenti s emocionalnim poremećajima i poremećajima u ponašanju definirani su kao adolescenti kod kojih su promjene u ponašanju i emocionalnom reagiranju prisutne dulje vrijeme i odstupaju od razvojno očekivanih, normiranih obrazaca ponašanja i/ili emocija [2]. Slično tome, ICD-10 definira poremećaje ponašanja kao one poremećaje koje karakterizira ponovljeni i postojani obrazac antisocijalnog, agresivnog ili prkosnog ponašanja. Takva ponašanja trebaju imati karakter trajnog obrasca ponašanja, odnosno trebaju se javljati najmanje 6 mjeseci ili duže.

Treba naglasiti da se uz emocionalne poremećaje i poremećaje ponašanja često javljaju i drugi poremećaji, primjerice poremećaji u pojedinim područjima učenja, poremećaji pažnje i hiperaktivnosti itd. [2].

3. O čitanju općenito

Važno je djecu upoznati s čitanjem od najranije dobi. Pri tome posebno važnu ulogu ima čitanje u obitelji [3]. Kako piše] Jamnik [1], na taj se način djeci postupno približava knjiga, beletristika i poučna, i oblikuje ih u čitatelje. Čitanje ima mnogo pozitivnih osobina, au nastavku ću istaknuti samo neke od njih:

- ✓ Uz knjigu dijete razvija govor, mišljenje i inteligenciju [1]
- ✓ Osobito uz bajke djeca razvijaju svoju maštu i kreativnost [1]
- ✓ Knjige su izvor raznih informacija iz raznih područja [1] [3]
- ✓ Knjiga doprinosi spoznaji i pomaže djetetu da se lakše snalazi u svakodnevnim problemima i situacijama [1]
- ✓ Što više čitamo, znamo više riječi i time širimo svoj vokabular [3]
- ✓ Čitanje beletristike razvija empatiju, a ujedno učimo bolje razumjeti svoje emocije [3]
- ✓ Čitajući knjige učimo duže vrijeme zadržati pažnju na jednoj priči [3]
- ✓ Čitatelji su zadovoljniji i kreativniji od nečitatelja [3]
- ✓ Čitanje može biti naporno, ali i ugodno [3].

4. O aktivnostima čitateljskog kluba

Na prvom susretu mladima sam predstavila svrhu čitateljskog kluba i ugrubo im rekla planirane aktivnosti (npr. da ćemo održati čitateljsku čajanku, čitati različite žanrove, da ćemo srediti člansku iskaznicu u Provinciji). i Studijske knjižnice, ako su zainteresirani, da ćemo obilježiti preporučeni dan knjige i sl.).

Neki mladi nisu bili spremni čitati naglas pred svojim vršnjacima na početku čitateljskog kluba. Bojali su se negativnih komentara jer su bili svjesni da imaju poteškoća s čitanjem. No, takvi su mladi bez problema sudjelovali na drugi način, slušajući, sažimajući i tražeći pouke (npr. bajke).

Na prijedlog posjetitelja čitateljskog kluba izdali smo članske iskaznice mladima u Područnoj i studijskoj knjižnici Murska Sobota (u daljnjem tekstu: PIŠK MS) nešto ranije od planiranog. I spomenutu knjižnicu posjećivali smo nekoliko puta, u principu barem dva puta mjesečno. Neki su mladi prvi put bili u tako velikoj knjižnici i bili su impresionirani onim što omladinski odjel nudi, koliko različitih žanrova i knjiga imaju. Ubrzo su shvatili da imaju znatno veći izbor knjiga od

osnovne škole koju pohađaju te su često izražavali želju da bi radije posjetili PIŠK MS, jer je izbor za lekturu prema njihovim preferencijama veći.

Na čitalačkoj čajanki doživljaj je bio malo drugačiji od uobičajenog serviranja čaja. Zajedno s mladima pili smo čaj kakav mladi do sada nisu probali (čokoladna menta) iz lijevano željeznog čajnika. Zajedno čitamo odabranu knjigu, svaki sudionik čita jednu stranicu. Svatko s čitateljskim iskustvom dobio je povratnu informaciju, konstruktivnu kritiku dali su sami mladi, a tek povremeno učiteljica (npr. krivo naglašena riječ). Zajedno smo obnovili sadržaj i razgovarali o tome. Pohvalno je bilo što su u čitanju naglas sudjelovali mladi kojima je inače teško čitati naglas. Za to su bili pohvaljeni i imali su dobro iskustvo jer njihovi vršnjaci nisu reagirali negativno, već konstruktivnom kritikom koju su znali prihvatiti.

Razgovarali smo i o temi bajki. Najprije smo o njima razgovarali (navodeći autore, različite naslove i sadržaje bajki vezane uz njih), a zatim smo neke od njih i prelistali. Zatim smo se prepustili kreativnosti, prepustili bajkama da nas inspiriraju i počeli crtati. Neki su se posvetili izvedbi omiljene bajke, drugi su na svoj način dočarali klasičnu ili modernu bajku. Tijekom stvaranja neki od njih su se toliko koncentrirali i zadubili u rad da se nisu uključivali u razgovor tijekom samog stvaranja.

Poseban susret posvetili smo basni. Donio sam nekoliko knjiga basni, slovenskih i stranih autora. Svatko od mladih odabrao je po jedan bazen, pročitao ga i zajedno smo tražili pouku. Na temelju pročitane nastojali smo saznati karakteristike basne (kratka priča, životinje s ljudskim osobinama, pouka priče i sl.). Utvrđujući koja je pouka priče, često smo se smijali i imali nešto drugačije razmjene (zašto je nešto nepravedno ili pravedno, zašto je sliv završio kako je završio, koja bi bila poruka i pouka da je priča završila na drugačiji način , itd.).

Nekoliko susreta posvetili smo obilježavanju Svjetskog dana knjige 2024. Na prvom susretu na ovu temu razgovarali smo o knjigama koje volimo čitati (koji žanr volimo, imamo li omiljenog pisca), o knjigama koje su ostale u naša sjećanja još dugo nakon što smo ih već pročitali. Raspravljali smo o tome zašto mislimo da su neke knjige dobre, zašto nam sadržaj koji obrađuju ostaje dugo u sjećanju, kako se osjećamo uz knjige, pogotovo kad nas nešto dirne i slično. Na drugom susretu izradili smo plakat na temu Svjetskog dana knjige. Pritom su se mladi potrudili, odvojili vrijeme i međusobno razmijenili mišljenja, a posebice pri odabiru različitih

citata o knjigama koje su im bile ponuđene, razvila se živa rasprava. Na trećem susretu posjetili smo PIŠK MS na preporučeni dan knjige, jer su ispred knjižnice nudili (odjavljivali) knjige koje smo mi čitatelji mogli uzeti. Mladi su uzeli svatko za sebe po par knjiga, ali su se sjetili i mene i pažljivo odabrali roman za mene. Ujedno smo u samoj knjižnici pogledali izložbu „Otpad je koristan“.

Na posljednjem susretu čitateljske skupine zajedno s mladima pokušali smo napisati svoju bajku. Zajedno smo najprije odredili tko će biti glavni likovi bajke (brat i sestra, pas), te sporedni likovi (vještica), te koji će događaji biti uključeni u bajku (borba, vještčina metla, kolo s cvijećem) , poljubac). Mladi su davali prijedloge i stvarali bajku, zapisivao sam je u hodu i po potrebi režirao između (da ne bude previše detalja, komplikacija, dodanih sporednih priča), ukratko, pobrinuo sam se da nije (previše) skrenuo s puta. Na kraju sam pročitao bajku i mladi su se složili da je konačna verzija bajke dobra.

5. Zaključak

Zajedno s mladima realizirali smo većinu planiranih aktivnosti u čitateljskom klubu, od kojih smo neke i ranije proveli na zahtjev mladih (npr. učlanjenje u PIŠK MS). Adolescenti koji su u početku bili pomalo skeptični oko pohađanja čitateljskog kluba, ipak su uspjeli steći pozitivno i dobro iskustvo jer su se dokazali i na nekom drugom području, a ne samo u čitanju (npr. u području mašte i suradnje). u grupi). U završnoj, usmenoj evaluaciji, mladi su istaknuli da je posebno pozitivno što su mogli sudjelovati slušanjem i sažimanjem, vlastitim idejama, dijeljenjem čitalačkih iskustava, razmjenom mišljenja, što su pohađali PIŠK MS. U pojedinačnim procjenama i promatranju ponašanja mladih tijekom samog čitateljskog kluba, ističe se važnost čitanja za sam vokabular, maštovitost, tečnost čitanja, kao tehnika učenja i dobar izbor za provođenje slobodnog vremena, kao i povlačenje u privatnost i opuštanje, pokazalo se kao važna pozitivna strana.

6. Popis literature

- [1.] Jamnik, T. (1998). Knjižna vzgoja: otrok od predbralnega obdobja do 9. leta starosti. 2. dopolnjena in popravljena izdaja. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [2.] Košnik, P., Plavčak, D., Vovk Ornik, N., Zupanc Grom, R., Domajnko, J., Marolt, B., Pal, P., Zalokar, L. in Krajncan, M. (2022). Vzgojni program za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami in izvedbena priporočila za izvajanje vzgojnega programa. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- [3.] Kovač, M. (2020). Berem, da se poberem: 10 razlogov za branje knjig v digitalnih časih. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- [4.] Mednarodna klasifikacija bolezni in sorodnih zdravstvenih problemov za statistične namene: Avstralska modifikacija: MKB-10. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, 2008.
- [5.] Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1) URL: <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO5896> (28.9.2024)